

Aanvullend beroepsschrift in reactie op het verweerschrift

inzake ons beroep op het besluit op ons bezwaar tegen de vergunning van Awakenings 2022

Bewonersvereniging Zijkanaal F Halfweg,
Dorpsraad Zwanenburg-Halfweg,
Bewonersvereniging Groote Braak,
Bewoners Wethouder van Essenweg 10-24,
GeenN1,
Frances de Waal
Zijkanaal F West 23
1165 MZ Halfweg

Rechtbank Noord-Holland locatie Haarlem
Sector Bestuursrecht
Postbus 1621
2003 BR Haarlem

Zaaknummer HAA 22/5911 VEROR

4 januari 2024

Edelachtbaar College,

Hierbij stuur ik u onze reactie op punten in het verweerschrift van de burgemeester met aanvullingen op ons beroepschrift.

Punt 20

De belangenafweging is niet rechtmatig. De specifieke eigenschappen van de geluidsoverlast van dance-evenementen zijn bij een zorgvuldige belangenafweging van wezenlijk belang: luide overheersende bastonen, het ritme, de langdurigheid zonder pauzes, een kakofonie van meerdere podia tegelijk. De burgemeester gaat slechts uit van 70 dB(A) op de gevel, terwijl een inhoudelijk beoordeling van het evenement noodzakelijk is om een zorgvuldige belangenafweging te maken. De burgemeester ziet met de vergunning uitsluitend toe op openbare orde en veiligheid. De geluidsontheffing is verleend op basis van artikel 6:11 Verordening fysiek domein¹ (Vdf). Waarom werkt de burgemeester met een geluidsontheffing als onderdeel van het uitvoeringsbeleid terwijl een omgevingsvergunning – gezien de impact van Awakenings – de aangewezen weg is? Er is geen sprake van een zorgvuldige afweging.

Een evenement als Awakenings kan alleen georganiseerd worden als naast een evenementenvergunning ook is voorzien in een planologische borging. Die planologische borging waarborgt de goede ruimtelijke ordening en een aanvaardbaar leefmilieu, zo geeft jurisprudentie over een omgevingsvergunning van een evenemententerrein in Gouda aan²:

'De STAB geeft inzake de omgevingsvergunning in Gouda aan dat wat betreft de aan de omgevingsvergunning verbonden voorschriften ten aanzien van geluid, onvoldoende is gemotiveerd en onderbouwd. Ook ontbreken er voorschriften in de omgevingsvergunning waarmee het soort evenementen wordt begrensd.'

Die borging ontbreekt ook bij de vergunningverlening van Awakenings en dat is in strijd met de wet.

Punt 21

De burgemeester benadrukt dat de reikwijdte van een evenementenvergunning uitsluitend de bescherming van het milieu in het kader van openbare orde en veiligheid betreft. Maar het gaat bij de vergunningverlening voor Awakenings ook over de gevolgen in de openbare ruimte, de fysieke leefomgeving voor bewoners en natuur. Hiervoor is een omgevingsvergunning vereist. Beide zijn gronden om de vergunning van Awakenings te weigeren.

De burgemeester volhardt in het verlenen van slechts een evenementenvergunning met een geluidsontheffing. Daarin ontbreken de aspecten van de specifieke geluidsoverlast van Awakenings in een reeds zwaar met geluid belaste woonomgeving, die bovendien plaatsvindt in een gebied dat deel uitmaakt van Natuurnetwerk Nederland (NNN). Wij zien niet dat dit ergens is meegenomen in de belangenafweging.

¹ lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR687045/1 of kwz.me/hzY

² Rechtbank Den Haag van 15 november 2019 [ECLI:NL:RBDHA:2019:12117](https://ecli.nl:NL:RBDHA:2019:12117) of kwz.me/hzR
evenemententerrein Gouda

Bewoners verwachten dat er geregeld wordt opgetreden bij ondukbare geluidsoverlast, maar dat doet de burgemeester op basis van door haar aangenomen geluidshinder, want passend onderzoek ontbreekt. Gezien de impact van Awakenings is uitgebreid onderzoek vereist, zoals past bij een omgevingsvergunning.

Rest de ontstane situatie met slechts een 70 dB(A) gevelnorm waarbij een norm voor de bassen ontbreekt en daardoor onduidelijk is waarop gehandhaafd moet worden. Het lijkt een beetje op een verkeersbord met daarop een maximum snelheid van ± 30 km (plusminus 30 km), dan weet ook niemand waar die aan toe is, burgers noch handhaving.

Omgevingsvergunning

In 2018 is ons door de evenementencoördinator van de gemeente Haarlemmermeer aangegeven dat zij niet begreep waarom Amsterdam werkte met een omgevingsvergunning. Inmiddels een aantal jaar verder is het nog steeds niet doorgedrongen dat het hier niet gaat om een standaard festiviteit uit de jaren 80/90 en dat er bij Awakenings meer nodig is dan een evenementenvergunning.

Handhaven is een wettelijke taak en daarvoor is de juiste vergunning nodig. En dat ontbreekt bij Awakenings. Vergeet de evenementenvergunning, die regelt bij Awakenings slechts een fractie van de hinder, het grootste probleem is de ontbrekende omgevingsvergunning.

Punt 23

Het geluidsadvies van de Omgevingsdienst is mager en schiet tekort. Het geeft slechts basale aanwijzingen over geluid plus dat *'uit rekenresultaten blijkt dat met de gehanteerde uitgangspunten van het bronniveau net voldaan kan worden aan een norm van 70 dB(A) op de meetpunten.'* Er wordt ondanks de genoemde krappe marge van de gevelnorm, geen worstcase scenario geadviseerd (*zoals STAB adviseert, dit komt later in dit stuk aan de orde*). Verder voorziet het advies niet in voorschriften voor een degelijke FoH-norm, een meettijd bij de woningen, een muziekspectrum en een dB(C)-norm voor de bassen. Terwijl bescherming van de kwaliteit van het leefmilieu de wettelijke taak is van de Omgevingsdienst.

De Omgevingsdienst is verantwoordelijk voor de handhaving bij Awakenings. Zij zijn tijdens Awakenings aanwezig en doen metingen op vaste plekken en bij klachten gaan ze naar de mensen toe. Dan geven ze aan dat alles keurig volgens de norm is. Bewoners weten vaak niet dat dit alleen de midden en hoge tonen betreft terwijl hun klacht over de bassen gaat. De handhavers kunnen op hun meetapparaat ook dB(C) meten. Ze horen zelf ook de bassen die de omgeving domineren. Maar ze blijven zich richten op de dB(A). Het is moeilijk voor de bewoners die dit zien om niet cynisch te worden. De Omgevingsdienst had haar kennis over de dB(C) moeten toevoegen in haar advies aan de burgemeester.

De burgemeester noemt dit een gedegen advies, wij delen die kwalificatie niet. De vergunning maakt het mogelijk dat Awakenings normen overschrijdt. Omwonenden ervaren dat het geluid de norm overtreft, terwijl niemand weet wat die norm is. Wij vragen de burgemeester op basis van welke norm er sprake zou zijn van een gedegen advies in de beschreven situatie.

Punt 24

In het kader van behoorlijk bestuur gaat voor omwonenden de vergelijking met andere gegeven adviezen wel degelijk op. En blijkbaar geldt dit ook voor de Omgevingsdienst zelf, getuige de volgende tekst op omgevingsdienst.nl³ onder de kop 'Werken aan kwaliteit' (wie kan hiertegen zijn?):

'Sinds 2016 verzorgt Omgevingsdienst NL ook de jaarlijkse collegiale toets. Een toets waarbij collega's van de Omgevingsdiensten uit verschillende regio's een 'kijkje bij elkaar in de keuken' nemen: hoe doen wij het, hoe doen zij het en hoe kunnen we van elkaar leren. Dit alles met als doel: kwaliteitsverbetering van onze vergunningverlening, toezicht en handhaving in Nederland.'

³ omgevingsdienst.nl/ons-werkveld/vergunningverlening-toezicht-en-handhaving/ of kwz.me/hzc

In het onderliggende proces gaat het zelfs om vergelijking van advies binnen dezelfde Omgevingsdienst. Advies dat een dB(C)-norm aanraadt om onnodige hinder van bassen te voorkomen voor omwonenden. Dit advies wordt bovendien bevestigd door advies van STAB⁴: *'Peutz concludeert op bladzijde 16 van de second opinion dat met een aanvullende dB(C)-norm in woningen meer bescherming voor bewoners wordt geboden dan met alleen een dB(A)-norm, met name voor de bastonen.'*

Punt 25

Zonder een dB(C)-norm zegt een gevelnorm van 70 dB(A) weinig over de hinder van Awakenings omdat de bassen de hinder domineren. Het is een aanname dat de gevelnorm van 70 dB(A) de bewoners tijdens Awakenings voldoende beschermt tegen onaanvaardbare hinder. Geen deskundige zal dit ooit kunnen bevestigen. Awakenings produceert overlast met luide bastonen, dat betwist niemand, en het is aan het beslissingsbevoegd orgaan om te onderbouwen dat en in welke mate bassen onder de gevelnorm vallen. Dit is niet gebeurd, dus is de beslissing vernietigbaar.

Midden- en hoge tonen kunnen gehoorschade geven en tot spraakverstoring leiden, de bassen geven andersoortige geluidsoverlast. Een correcte dB(A) gevelnorm zorgt voor spraakverstaanbaarheid en voorkomt dat bewoners binnenshuis hun stem moeten verheffen waardoor er nog meer lawaai ontstaat. De onduidelijke hinder van bassen betreft spanning en stress, een opgejaagd gevoel, van onrust, gevaar, een verhoogde hartslag en bloeddruk, vermoeidheid door het onbewust bijhouden van het ritme. Omwonenden blijven onbewust het ritme van de bassen volgen. In de Cambridge dictionary⁵ staat het als volgt beschreven: *'Brainwave entrainment is any practice that aims to cause brainwave frequencies to fall into step with a periodic stimulus.'* en *'Entrainment means synchronization of the beats of music with natural body function or processes.'* De gevoeligheid voor bassen neemt toe naarmate de hinder vaker ervaren wordt. De 70 dB(A) norm beschermt hier niet tegen.

Uit 'Grenzen aan evenementen' door Fred Woudenberg, Frits van den Berg, Tjeerd Andringa⁶: *'De "bonkende bassen" dringen ongevraagd de woning in en zijn nog moeilijker te negeren dan de rest van het geluid. Dat komt mede door een verschijnsel met de naam "entrainment". Wanneer je naast elkaar loopt ga je gemakkelijk bij elkaar in de pas lopen. Iets dergelijks treedt op bij hoorbare bassen: op het festival danst men op het ritme van de bassen. Buiten het festival moet je nu niet alleen het basgeluid onderdrukken (negeren), maar ook de onbewuste neiging om mee te bewegen. En dat is dubbel vermoeiend: vooral 's avonds en zeker 's nachts. Een festival met veel bassen heeft daardoor overal waar de bassen hoorbaar zijn een grote impact op de kwaliteit van de rust.'*

In de grafische weergave van de Munisense metingen⁷ bij Zijkanaal F West 23 is goed te zien hoe de bassen van Awakenings zich onderscheiden van de geluidwaarden gedurende de rest van de dag/nacht: de bassen zijn dominant en continu aanwezig als een massieve berg van geluid met zichtbaar weinig variatie in het aantal dB.

In de grafische weergave van het verschil tussen de dB(A) en dB(C) is zichtbaar hoe dat verschil ook vóór het evenement al de 25 dB raakt, maar dat is dan wel met een veel lagere geluidswaarde in zowel A als C. Vooral op dag 1 blijft het verschil tijdens Awakenings hangen rond de 25 – 28 dB, met ook weer nauwelijks variatie. De belasting is continu.

De vier laatste grafieken maken ook de afname van het geluid als Awakenings stopt goed zichtbaar, als een ravijn, de opluchting die omwonenden op dat moment ervaren wordt dan bijna tastbaar, terug naar het dagelijkse normaal.

⁴ geenn1.nl/downloads/awakenings/advies-stab-dgs-leeuwarden-40782.pdf of kwz.me/hzQ (pag.53 derde alinea van onderen)

⁵ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/entrainment> of kwz.me/hzX

⁶ geenn1.nl/downloads/grenzen-aan-evenementen.pdf of kwz.me/h3h

⁷ geenn1.nl/downloads/awakenings/meetresultaten-awakenings-2022-2023.pdf of kwz.me/hzW

Onder verwijzing naar het rapport 'Bouwstenen voor Hinderbeleid'⁸ dat in 2022 in opdracht van de Provincie Noord-Holland is uitgevoerd in het kader van het project 'Geluidbewust ontwikkelen'⁹, licht de onderzoeker in een korte notitie 'De maat is vol'¹⁰ toe, hoe om te gaan met de (geluids)omgevingskwaliteit in een zwaar belaste omgeving. Hiervoor wordt de metafoor van de druppel die de emmer doet overlopen gebruikt:

'Wat voorkomt is dat mensen rondom Schiphol niet zozeer klagen over de vliegtuigen (hoewel dat vaak genoeg gebeurt), maar juist over festivals of andere zaken die voor hen de spreekwoordelijke druppel zijn. De emmer zit al vol door de constante belasting van vliegtuigen en dan ook nog een festival! "Nu is de maat vol!". Maar al te vaak gaat de aandacht van beleidsmakers uit naar de concrete klacht en niet naar de vraag waarom de emmer zo vol zit.'

'Iedereen heeft recht op rust en ontspanning. Dat is een mensenrecht (nummer 14). Datzelfde mensenrecht bepaalt ook het recht op betaalde vakanties wat bijdraagt aan geluidsoverlast door vliegtuigen. Het is de taak van overheden om een leefbare balans te vinden; onder andere door goed te luisteren naar de bevolking.'

'Stel dat de lokale overheid weinig invloed heeft op de hinderlijkste bronnen (bijvoorbeeld vliegtuigen) dan is het verstandig om de aandacht op andere bijdragen in de emmer te richten. [...] het verbeteren van de (geluids)omgevingskwaliteit tussen de vliegtuigpassages door. Zorg voor een mooiere, natuurlijkere omgeving met echte stilte tussen de passages door en overcompenseer daarmee. Dat schept de ruimte voor omwonenden om beter om te gaan met de geluidsbelasting.'

'Wat als het even kan voorkomen moet worden, is om bewoners in een zwaar belast gebied verder te belasten. Leven in een zwaar belast gebied vraagt al extra incasservermogen en veerkracht. De belasting nog verder verhogen leidt al snel tot het problematischer worden van alle lagen in de emmer. [...] Zonder overcompensatie en zonder dat de belasting en de klachten serieus genomen worden zal de weerstand sterk toenemen. En aangezien het hier over het mensenrecht 'recht op rust' gaat is het zeer de vraag of in hoeverre extra belasting ethisch is. [...] Goed geluidshinder beleid omvat daarom beleid gericht op alle lagen van de emmer (en de druppel zelf ook natuurlijk)'.

De Nota Evenementen met een luidruchtig karakter (Nota Limburg) wordt bij gebrek aan landelijke wetgeving gehanteerd door veel gemeenten – ook door de gemeente Haarlemmermeer – en dateert uit 1996. Toen lagen dance-evenementen nog in de wieg en richtte de Nota zich uitsluitend op de midden en hoge tonen, de dB(A). Als er geen maatregelen mogelijk zijn tegen de hedendaagse bassen, ook niet op basis van de Nota, is de oplossing niet om de overlast te negeren maar om het evenement niet toe te staan.

Punt 26

De burgemeester wijst naar de geluidsnormen van de gemeente Groningen. Maar het evenementenbeleid¹¹ van de stad Groningen hanteert in het huidige evenementenbeleid gevelnormen van 70 dB(A) en 85 dB(C). Een gevelnorm van 85 dB(A) is achterhaald met de komst van grootschalige dance-evenementen, ook in Groningen. De jurisprudentie waar de burgemeester naar verwijst gaat over het concert van Rammstein 2022. Dat is niet bepaald een 'landelijk gebruikelijk' evenement. Daar werd als uitzondering de 100 dB(A) van de FoH-norm in het bestemmingsplan opgehoogd naar 103 dB(A) en de vereiste afstand van het FoH meetpunt tot het podium vergroot. Deskundigen toonden aan dat dit tot meer overlast zou leiden, waarover meer in onze reactie onder punt 29.

⁸ noord-holland.nl/Onderwerpen/Verkeer_vervoer/Luchtvaart/Geluidbewust_ontwikkelen/Documenten/Onderzoeksrapport_Bouwstenen_hinderbeleid_2022.pdf of kwz.me/hwH

⁹ noord-holland.nl/Onderwerpen/Verkeer_vervoer/Luchtvaart/Geluidbewust_ontwikkelen of kwz.me/hzU

¹⁰ geenn1.nl/downloads/awakenings/de-geluidmaat-is-vol.pdf of kwz.me/hzV (de links in de notitie zelf werken niet, de links in bovenstaande voetnoten 6 en 7 zijn wel correct)

¹¹ lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR646003 of kwz.me/hzB

De voorzieningenrechter heeft het bezwaar hiertegen weliswaar ongegrond verklaard maar bij de voorzieningenrechter wordt – in het kader van een voorlopige voorziening en niet in de hoofdzaak – een andere belangenafweging gemaakt: de financiële strop die het failliet van de organisator kan betekenen bij het op het laatste moment niet doorgaan van het concert versus eenmalig kort ellende voor de omwonenden. Daarom is deze jurisprudentie niet representatief voor onze zaak.

Bovendien is het geen vergelijking, Rammstein is een band die een concert geeft dat nooit langer dan een paar uur duurt, terwijl Awakenings een muziekevenement met diverse artiesten is dat 11 uur achter elkaar plaatsvindt zonder pauzes. Het concert van Rammstein geeft de omwonenden al heel veel overlast, laat staan als die bewoners een dance-evenement met vergelijkbare gevelnorm in een veelvoud van de tijd moeten zien te doorstaan (zoals bij Awakenings het geval is). Het feit dat de burgemeester deze casus als representatief presenteert laat de tekortkoming zien van uitgaan van slechts het aantal dB. Het zijn de specifieke eigenschappen van een evenement die het verschil maken.

Een gevelnorm van 85 dB(A) zal in de praktijk minimaal leiden tot 105 dB(C) op de gevel. Voor Awakenings geldt een gevelnorm van 70 dB(A) maar daar kunnen – doordat de gemeente Haarlemmermeer geen norm voor de bassen hanteert – verschillen van 35 dB tussen dB(A) en dB(C) op de gevel voorkomen, wat ook kans geeft op 105 dB(C). Of meer.

Punt 27

De Wet geluidhinder en de Arbeidsomstandighedenwet waarnaar de burgemeester verwijst, richten zich beide op heel andere soorten geluid zoals verkeersgeluid, industriegeluid en geluid op de werkvloer. Beide wetten kunnen de overlast niet beperken die omwonenden ervaren van muziekevenementen in het algemeen en bassen in het bijzonder. Reden voor specifieke regels voor luidruchtige muziekevenementen zoals de Nota Limburg die verstrekt.

Punt 28

Het beleid schiet duidelijk te kort als er voor de specifieke kenmerken van Awakenings moet worden afgeweken van het uitvoeringsbeleid en dit vervolgens nadelig zou zijn voor de eenduidigheid van het beleid.

De burgermeester had in 2020 de kans om een dB(C)-norm of minimaal de muziekspectra in het *uitvoeringsbeleid* op te nemen. Dit is ondanks het aandringen hiertoe in onze zienswijze¹², niet uitgevoerd. Met het plaatsvinden van een dance-evenement als Awakenings is het voorschrijven van een passend muziekspectrum noodzakelijk, zoals verderop in dit punt zal blijken.

Er is ook nagelaten om een passend muziekspectrum in de *vergunning* op te nemen, waardoor de minst basale bescherming van omwonenden tegen de overlast van bassen geheel ontbreekt. Het argument dat er geen landelijke regelgeving is gaat niet op. Wat met de nota Limburg kan, kan ook met de NSG-richtlijn.

Wat betreft landelijke normen het volgende: de Nota Limburg en de Richtlijn Muziekspectra in Horecabedrijven¹³ van de Nederlandse Stichting Geluidshinder worden beide door de meeste gemeenten toegepast bij muziekevenementen. De gemeente Haarlemmermeer hanteert de Nota wel maar de Richtlijn niet. Het is onduidelijk waarom. De Omgevingsdienst werkt hiermee en de STAB werkt hier ook mee.

¹² geenn1.nl/downloads/zienswijze-haarlemmermeer/zienswijze-evenementenbeleid-haarlemmermeer-2020-geenn1.pdf of kwz.me/hzg (punt 2.1.1 onderaan pagina 4)

¹³ nsg.nl/file/CE34_LY/ of kwz.me/kzK

De Groene Ster Leeuwarden

Wij verwijzen in dit stuk meerdere malen naar jurisprudentie op basis van een STAB advies inzake Psy-Fi en Welcome to the Village, evenementen die plaatsvonden op het evenemententerrein in de Groene Ster, een recreatie-en natuurgebied ten oosten van Leeuwarden. Beide zijn evenementen met circa 10.000 bezoekers. Qua grootte ontlopen de evenemententerreinen van de Groene Ster en Spaarnwoude Houtrak elkaar weinig (Houtrak is een fractie kleiner), maar met een bezoekersaantal van 40.000 is Awakenings wel veel groter. Dat zien we ook terug in de muziek, de 100% techno van Awakenings heeft andere eigenschappen dan de psychedelische, melodische trancemuziek van Psy-Fi en het diversere programma van Welcome to the Village. De dichtstbijzijnde woningen liggen op circa 1 km afstand van het evenemententerrein in de Groene Ster terwijl bij Awakenings de eerste woningen op circa 200 meter afstand liggen. Net als Spaarnwoude Houtrak is de Groene Ster onderdeel van het NNN. In het kader van het voornemen om evenementen toe te staan, is uitgebreid natuuronderzoek verricht in de vorm van een passende beoordeling en het natuurrapport behorende bij het plan-MER.

In het STAB advies¹⁴ inzake Psy-Fi in Leeuwarden staat:

'Bij evenementen zijn de optredende geluidsniveaus in belangrijke mate afhankelijk van het muziekspectrum. Met name de hoeveelheid lage tonen (bassen) in de muziek is daarbij bepalend voor de aard van het muziekspectrum. Muziekgeluid zal afnemen naarmate de afstand tot de muziekbron toeneemt, maar met name de lage tonen worden op grotere afstand minder gedempt dan midden tonen en hoge tonen. Muziek met een spectrum dat veel lage tonen bevat zal dus op grotere afstand een hoger geluidsniveau tot gevolg hebben dan muziek met een spectrum dat minder lage tonen bevat. In onderhavige situatie speelt dit effect nog een grotere rol omdat er veel water in en om het gebied aanwezig is.'

In dit verband verwijzen wij ook naar de veelheid van klachten in 2018 (275 formele klachten¹⁵ plus nog een flink aantal Twitterberichten dat is meegenomen door de evenementencoördinator), 2019, 2022 en 2023 in onze waterrijke omgeving, waar op grote afstand hinder werd ervaren¹⁶ en waarna geen enkele maatregel is genomen om herhaling te voorkomen. Het advies van STAB gaat door:

'Voor de berekeningen van evenementengeluid wordt meestal uitgegaan van een standaard muziekspectrum. In de Handreiking industrielawaai en vergunningverlening (VROM, 1996) zijn twee standaard muziekspectra opgenomen: het popmuziekspectrum en het housemuziekspectrum. Deze spectra zijn gebaseerd op muziekgenres met hun oorsprong in de jaren 90 van de vorige eeuw zoals trance e.d. Omdat muzieksoorten zich blijven ontwikkelen naar een groter aandeel aan zware bastonen en ook de muziekinstallaties technisch beter worden en meer en beter zware bastonen kunnen weergeven, zal het rigide blijven toepassen van het popmuziek- of housemuziekspectrum in veel gevallen niet meer voldoende passend zijn.'

Jurisprudentie op basis van datzelfde STAB advies¹⁷ betreft de rechtsvraag of de burgemeester is uitgegaan van het juiste muziekspectrum en of het vast staat dat de toegestane geluidsniveaus niet tot onduidbare hinder zullen leiden:

'De rechtbank constateert¹⁸ dat burgemeester bij de voorgeschreven normering enkel is uitgegaan van geluidsniveaus zoals deze worden veroorzaakt binnen het housespectrum. In eerdere procedures¹⁹ is echter vastgesteld dat voor een worstcasebenadering in de normering bij het onderhavige festival uitgegaan moet worden van het ultra-bass-spectrum. [...] Derhalve staat niet vast dat de toegestane geluidsniveaus niet tot onduidbare hinder zullen leiden. [...] Gegeven het feit dat tot de grens van hetgeen onduidbaar is wordt genormeerd, dient elke overschrijding naar het oordeel van de rechtbank in beginsel te worden voorkomen. De handhaving zou daarop toegespitst moeten zijn.'

¹⁴ geenn1.nl/downloads/awakenings/advies-stab-dgs-leeuwarden-40782.pdf of kwz.me/hzQ (pag.31 laatste alinea - pag.32)

¹⁵ geenn1.nl/downloads/awakenings/evaluatie-awakenings-2018-haarlemmermeer.pdf of kwz.me/hxr

¹⁶ geenn1.nl/downloads/awakenings/twitter-awakenings-2022 of kwz.me/hxY

¹⁷ stab.nl/2022/09/04/geluidsontheffing-apv-leeuwarden/ of kwz.me/hz1

¹⁸ Rechtbank Noord-Nederland van 19 augustus 2022 [ECLI:NL:RBNNE:2022:2989](https://ecli.nl:RBNNE:2022:2989) of kwz.me/hzx Psy-fi 2022 Leeuwarden

¹⁹ Rechtbank Noord-Nederland van 17 juli 2019 met toepassing van [ECLI:NL:RBNNE:2019:3198](https://ecli.nl:RBNNE:2019:3198) of kwz.me/hzz Psy-fi 2018 Leeuwarden en ABRvS van 19 mei 2021, [ECLI:NL:RVS:2021:1038](https://ecli.nl:RVS:2021:1038) of kwz.me/hza Psy-fi 2018 Leeuwarden

STAB geeft in haar advies²⁰ ook aan dat een housespectrum meer past bij een evenement met live bands dan bij een evenement met DJ's. Awakenings werkt met DJ's waarbij ultrabas dus de juiste keuze zou zijn. Tussen het house- en ultrabas-spectrum zit in het A-getal 3 dB verschil, waarbij de gevelnorm van 70 dB(A) naar 67 dB(A) gaat.

In de vergunning van Awakenings is geen enkel muziekspectrum opgenomen, waardoor handhaving bij de bron al uitgesloten is en waarbij het verschil tussen dB(A) en dB(C) zelfs nog groter kan zijn dan bij het ultrabas-spectrum. De vergunning geeft hiermee vrij baan aan onduidbare hinder.

Bij de door de rechtbank aangeleverde stukken²¹ inzake Awakenings informeert de Omgevingsdienst het volgende aan de vergunningverlener:

'Door deze filtering worden namelijk de extreem lage bastonen, die meestal voor veel hinder zorgen op grote afstand, weggefilterd.

Maar dat is dus eenvoudig onjuist, gezien de vele klachten van bewoners, ook op grote afstand. Het grote aantal klachten haalde in 2023 de media²². De vergunningverlener is door de Omgevingsdienst onjuist voorgelicht.

Punt 29

Wij waarderen het dat van de kant van Awakenings de FoH-norm is toegevoegd in het akoestisch onderzoek. Maar als Awakenings met een andere partij dan Bureau Westerveld in zee was gegaan, is het onbekend of een FoH-norm wel onderdeel van het akoestisch onderzoek zou zijn geweest. Of dat de FoH-norm een volgende editie weer wordt toegevoegd. Het is verwijtbaar dat de burgemeester dit laat afhangen van de veroorzaker van de overlast. De burgemeester negeert de bestuursrechtelijke onderzoekplicht.

Deskundigen²³ tonen bij het concert van Rammstein in 2023 in Groningen het verschil van een te hoge FoH-norm aan:

'Het besluit om de standaard norm van 100 dB(A) naar 103 dB(A) te verhogen lijkt weinig, maar omdat rekenen en meten met geluid logaritmisch werkt betekent deze verhoging een rekenkundige verdubbeling van het geluid. [...] Eenvoudig gezegd betekent dat er in principe sprake is van niet 1 podium, maar van 2 podia van gelijke sterkte (2 keer 100 dB(A)). [...] Dit zijn redelijk goed waarneembare geluidverschillen.

En het verschil dat de afstand van het podium voor een FoH-meting kan maken:

'[...] doordat de beoordelingsafstand toeneemt moet dat ook meegenomen worden in de berekening wat nu eigenlijk de werkelijke verruiming bedraagt. Van 15 meter naar 50 meter is in decibellen een verruiming van ca. 10 dB. Dit geldt zowel voor de dB(A) waarde als de dB(C) waarde. [...] Dit moet dan worden vermeerderd met 3 dB(A) en dan neemt met het wijzigen van de afstand de waarde van 100 dB(A) geen 3 dB(A) toe, maar 13 dB(A). [...] Daarnaast houdt deze vermeerdering in afstand ook in dat de waarde van 115 dB(C) op deze gewijzigde meetpositie eigenlijk ook 10 dB(C) hoger is dan op de normale afstand van 15 meter.

Terug naar Awakenings is hiermee duidelijk dat een verschil tussen een FoH-norm van 100 en 103 dB(A) redelijk goed hoorbaar is. Maar de vergunning laat de keus aan Awakenings en die kiest voor 103 dB(A). Als er bovendien ook geen afstand tot het podium wordt vereist voor het FoH-meetpunt in

²⁰ Pagina 40

²¹ Product 32, in de e-mail van maandag 11 april 2022 aan Awakenings

²² nos.nl/artikel/2475186-het-weer-blijkt-oorzaak-van-geluidsoverlast-technofestival-awakenings of kwz.me/hzG en nhnieuws.nl/nieuws/318960/gemeente-haarlemmermeer-betreurt-geluidsoverlast-door-festival-komt-door-het-weer of kwz.me/hzl en nhnieuws.nl/nieuws/227226/Het-regent-klachten-van-geluidsoverlast-festival-Awakenings of kwz.me/hzj
noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20230607_60289906?utm_source=google&utm_medium=organic of kwz.me/hzf en (zie *vervolg voetnoot op volgende bladzijde*)
haarlemsdagblad.nl/cnt/dmf20230523_51193732?utm_source=geenn1.nl&utm_medium=referral&utm_content=/ of kwz.me/hzj en geenn1.nl/downloads/awakenings/haarlems-dagblad-awakenings-2023.png of kwz.me/hzv en haarlemsdagblad.nl/cnt/dmf20230518_40959888 of kwz.me/kzq

²³ geenn1.nl/downloads/awakenings/beoordeling-geluid-stadspark-groningen-2023034N01.pdf of kwz.me/hz9

de vergunning, dan komen we in de echt grote verschillen, die zomaar 10 dB extra kunnen betekenen voor zowel dB(A) als dB(C).

Bij Rammstein is aangetoond dat het geluidniveau met de hogere FoH-waarde in combinatie met de meetafstand, met ten minste 13 dB(A) toeneemt. Dit is een factor 20 in toename van het geluid. De burgemeester verwijst naar het gebrek aan noodzaak, maar dat is dus onzin omdat zonder een vereiste FoH-norm van 100 dB(A) en een voorgeschreven afstand van het podium voor FoH-meetlocatie het geluid – dat toch al hard is – nog eens zomaar 20 keer diezelfde hoeveelheid erbij krijgt.

De noodzaak om een gedegen FoH-norm op te nemen in de vergunning is hiermee aangetoond. Dit wordt bevestigd door STAB inzake PsY-Fi 2018²⁴. Een FoH-norm van 100 dB(A) – die zowel de WHO als de Gezondheidsraad en de GGD adviseren – inclusief een FoH-meetlocatie op de juiste afstand voor het podium, is een van de basismaatregelen waarmee een deel van de hinder beperkt hoort te worden en dient in de vergunning te worden opgenomen. De vergunning schiet tekort.

De gerealiseerde FoH-cijfers van Awakenings 2018 zijn keurig onder de 103 dB(A) gebleven, maar de geluidsrapportage vermeldt nergens op welke afstand de mengtafels zich bevinden waar de FoH-waarden zijn gemeten.²⁵

Punt 30

Wat betreft het door ons genoemde belang voor een FoH-norm, het niet of onjuist hanteren kan leiden tot (veel) meer geluidsoverlast voor omwonenden, zoals toegelicht in punt 29 hier direct boven. Hiermee voldoet dit aan het relativiteitsvereiste.

Punt 31

Toepassen van meteocorrectie betekent voor Awakenings een extra geluidruimte bij ongunstige wind. Meteocorrectie in de HMRI betreft een jaargemiddelde en dat is niet van toepassing bij een tweedaags evenement STAB spreekt zich hierover uit in haar advies inzake Psy-Fi:

‘De kortdurendheid van evenementen maakt dat een meteogemiddelde beoordeling niet voor de hand ligt.’²⁶

Daarnaast hanteerde onze oude gemeente Haarlemmerliede heel bewust geen meteocorrectie en was de afspraak dat er na de fusie niet meer overlast bij zou komen.

Punt 32

Zowel in onze zienswijze²⁷ van 2020 over het concept uitvoeringsbeleid als in het beroepschrift zijn wij ingegaan op zowel meethoogte als meettijd. Hierbij geven we een aanvulling over de meettijd:

In de uitspraak van de rechtbank Noord-Nederland inzake Psy-Fi 2022²⁸ geeft de vergunning aan dat er pas wordt gehandhaafd als in 3 van de 5 minuten een overschrijding van de norm plaatsvindt. Bij 2 van de 5 minuten wordt het als een uitschieter beschouwd en wordt niet gehandhaafd. Hiermee is de rechtbank niet overtuigd dat dit *‘binnen het kader van het voorkomen van onduldbare hinder, een adequate wijze van handhaven vormt. [...] In dit geval leidt [dit] immers tot een situatie waarbij omwonenden een groot deel van de tijd onduldbare hinder kunnen ondervinden.’*

Bij de vergunning van Awakenings 2022 ontbreekt bij de woningen zowel de vereiste meettijd als de wijze waarop deze gemiddeld wordt. Ook in het akoestisch onderzoek ontbreekt dit. Welke meettijd

²⁴ geenn1.nl/downloads/awakenings/advies-stab-dgs-leeuwarden-40782.pdf of kwz.me/hzQ (pag.27 laatste alinea)

²⁵ geenn1.nl/downloads/awakenings/geluidsrapportage-awakenings-westerveld-2018.pdf of kwz.me/ (pagina 7, 8 en 9, punt 4,1, 4.4 en 4.5)

²⁶ geenn1.nl/downloads/awakenings/advies-stab-dgs-leeuwarden-40782.pdf of kwz.me/hzQ (pag. 30)

²⁷ geenn1.nl/downloads/zienswijze-haarlemmermeer/zienswijze-evenementenbeleid-haarlemmermeer-2020-geenn1.pdf of kwz.me/hzg

²⁸ (herhaling) Rechtbank Noord-Nederland 19 augustus 2022 [ECLI:NL:RBNNE:2022:2989](https://ecli.nl:RBNNE:2022:2989) of kwz.me/hzx Psy-Fi 2022 Leeuwarden

er tijdens het evenement bij de woningen wordt gehanteerd hangt dus af van de kundigheid en welwillendheid van de organisator. En dat heeft gevolgen.

Bij de stukken die de rechtbank van de gemeente Haarlemmermeer op 17 januari 2023 heeft ontvangen ontbreken de evaluaties van Awakenings van de gemeente zelf, van Westerveld Advies over geluid, de Omgevingsdienst en Bureau Waardenburg met het ecologisch rapport. Voor zover wij begrijpen is dit een nalatigheid, zeker als de stukken wel in het bezit blijken te zijn van de gemeente (wat verwacht mag worden). De burgemeester geeft in dit punt van het verweerschrift de indruk te beschikken over de meetresultaten van het geluid van Awakenings 2022. Hieruit zou blijken dat er geen overschrijdingen hebben plaatsgevonden. Dit bestrijden wij overigens niet, maar wel bestrijden wij een uitvoering waarbij zonder dB(C)-norm geen overschrijdingen mogelijk zijn op de bassen.

Wij zijn vanwege deze nalatigheid – om het belang van een optimale meettijd aan te duiden – aangewezen op de geluidsrapportage van 2018²⁹ die wel in ons bezit is. Hierin ontbreekt een vastgestelde meettijd maar uit de meetresultaten³⁰ blijkt dat deze 15 minuten bedraagt. Voor zover wij destijds hebben begrepen van Westerveld Advies wordt het geluid iedere 15 minuten gemiddeld, waarbij de eerste 15 minuten beginnen bij de aanvang van het evenement. Dit betekent dat de duur van de overschrijdingen van de norm en de ondulbare hinder (veel) groter is dan bij het evenement in de jurisprudentie, waar bij 3 minuten overschrijding gehandhaafd wordt.

In punt 24 van het verweerschrift geeft de burgemeester aan in alle redelijkheid af te mogen gaan op het geluidsadvies van de Omgevingsdienst en Westerveld Advies (onderdeel van de specifieke aanvraag), maar dit verleggen van de verantwoording leidt tot het ontbreken van een gedegen meettijd op de gevels, terwijl in de jurisprudentie wordt aangetoond hoe een te lange meettijd leidt tot ondulbare hinder bij de omwonenden. De vergunning schiet tekort.

Punt 33

De zekerheid waarmee de burgemeester aangeeft dat onze geluidsoverlast voldoende beperkt wordt, vinden wij opmerkelijk. Het is onduidelijk hoe de genoemde normen in het bestemmingsplan de geluidsoverlast voldoende zouden beperken. Er staat namelijk helemaal niets in het bestemmingsplan over het beperken van geluidsoverlast van evenementen met versterkte muziek en evenementen met 50.000 bezoekers. En dat geldt ook voor de Vdf. Het uitvoeringsbeleid voorziet in een geluidsontheffing op basis van de Vdf en stelt drie geluidsnormen in dB(A) afhankelijk van de categorie evenement en de tijd (overdag of 's nachts). En dat is alles. De geluidsoverlast wordt hiermee onvoldoende beperkt en dat onderbouwen wij in dit aanvullende beroepsschrift. Ons standpunt wordt ook bevestigd door het advies van STAB inzake Psy-Fi³¹.

Vergelijkingen zoals in het verweerschrift met grootschalige muziekevenementen in andere gemeenten zegt ons niets. Dit klinkt als: *Als zoveel supermarkten ongezond voedsel verkopen, dan zal dat toch wel goed zijn?* In Groningen (zie punt 26) waar tot voor kort nog hele hoge gevelwaarden golden, zijn ze ook tot inkeer gekomen en geldt tegenwoordig een gevelnorm van 70 dB(A) en 85 dB(C).

Nergens in het verweer wordt ingegaan op de overlast van de bassen, op onze vaststelling dat de d(B)C-norm ontbreekt. In het uitvoeringsbeleid, de vergunning en het verweerschrift wordt slechts uitgegaan van de A-norm, alsof de overlast van de bassen niet bestaat. Wij praten langs elkaar heen. De burgemeester motiveert onvoldoende op welke gronden slechts een A-norm wordt toegepast.

²⁹ geenn1.nl/downloads/awakenings/geluidsrapportage-awakenings-festival-2018.pdf of kwz.me/hzw

³⁰ geenn1.nl/downloads/awakenings/geluidsrapportage-awakenings-grafiek-zijkanaal-f-west-33-zaterdag-30-juni-2018.pdf of kwz.me/hzD

³¹ Pagina 57-58 (rood en geel gemarkeerd)

Hierbij verwijzen wij nogmaals naar het advies van STAB inzake Psy-Fi³², waarin wel serieus wordt ingegaan op het geluid van de bassen, de berekende waarden op de gevel en binnenshuis, en de onduidbare hinder die hiermee kan optreden:

‘Opgemerkt dient te worden dat deze berekeningen zijn gebaseerd op de gevelgeluidwering bij gesloten ventilatievoorzieningen’.

Met geopende ventilatievoorziening (waaronder deuren en ramen) neemt de overlast dus toe. Wij vinden dit onmenselijk.

‘Voor andere woningen liggen de berekende binnenniveaus tussen circa 60 dB(C) en 70 dB(C). [...] De bastonen van het festival zijn derhalve in de woning duidelijk te horen. Bij dergelijke lage frequenties is overigens niet uit te sluiten dat in een ruimte van de woning staande golven kunnen optreden waardoor het geluidsniveau wordt versterkt’.

Dat laatste komt uitsluitend voor bij bastonen en vergroot de hinder aanmerkelijk.

‘Mijns inziens is daarmee niet gemotiveerd dat voor de woningen in de omgeving van De Groene Ster met een waarde van 95 dB(C) op de gevel gedurende de dag- en avondperiode, sprake is van een aanvaardbare situatie.

Samengevat: met gesloten ventilatievoorzieningen en 95 dB(C) op de gevel zijn de bassen binnenshuis duidelijk hoorbaar, met altijd kans op extra versterkte bastonen binnenshuis (zie ook ons beroepschrift over reflectiepatronen³³) is er geen sprake van een aanvaardbare situatie, constateert STAB.

Die 95 dB(C) geldt ook bij Awakenings met 60-70 dB(A) op de gevel en een verschil van 25-35 dB tussen dB(A) en dB(C). Het meetresultaat uit 2018³⁴ bevestigt dit. Met westenwind zullen de waarden op de meetlocatie nog hoger zijn. **Uitgaande van het advies van STAB kan er bij Awakenings niet gemotiveerd worden dat er sprake zou zijn van een aanvaardbare situatie.**

Punt 34

Wij verwijzen in dit kader naar voorgaande punten 28 en 32, waarin op basis van jurisprudentie voldoende wordt duidelijk gemaakt dat bij de woningen tijdens Awakenings de grens van duldbaarheid zomaar kan worden overschreden door het ontbreken van een passend muziekspectrum en een passende meettijd bij de woningen. Binnen het kader van het voorkomen van onduidbare hinder wordt het belang van een adequate wijze van handhaving aangegeven. Het mag hiermee duidelijk zijn dat de bescherming van het woon- en leefklimaat die de vergunning biedt, onvoldoende is.

Punt 35 en 36

In vaste rechtspraak is aanvaard dat de Nota Limburg het uitgangspunt is voor de beoordeling of geluidsoverlast van een evenement aanvaardbaar is of niet. De Nota is heel duidelijk over onduidbare hinder en licht het onderwerp genuanceerd toe op basis van spraakverstaanbaarheid. De burgemeester verwijst in de gegeven jurisprudentie³⁵ naar een argument van het college en de organisator, maar het hierin genoemde onderzoek van STAB is gebaseerd op de Circulaire Bouwlawaaï, dat gaat dus niet over evenementenlawaai, de Nota Limburg wel.

Als bij een woonboot met een lage gevelwering in Zijkanaal F West, 70 dB(A) op de gevel staat, dan zou de binnenwaarde wel eens te hoog kunnen zijn voor de spraakverstaanbaarheidsgrens van 50 dB(A) en is er volgens de Nota sprake van onduidbare hinder.

³² Laatste alinea pagina 46 tot bovenaan 48

³³ Ons beroepschrift pag. 28 punt 7.3.7

³⁴ (herhaling) geenn1.nl/downloads/awakenings/geluidsrapportage-awakenings-grafiek-zijkanaal-f-west-33-zaterdag-30-juni-2018.pdf of kwz.me/hzD

³⁵ omgevingsweb.nl/jurisprudentie/eclinlrvs20161245/ of kwz.me/hz2 betreft ECLI:NL:RVS:2016:1245

Hardshock Zwolle

In de door de burgemeester aangehaalde jurisprudentie staat ook:

'De rechtbank heeft voorts geoordeeld dat de omstandigheid dat de grens van onduldbare hinder wordt overschreden niet in het kader van een belangenafweging als hier aan de orde ter zijde kan worden geschoven om voorrang te verlenen aan andere belangen, zoals het maatschappelijk belang bij het organiseren van evenementen.'

Dit komt overeen met ons rechtsgevoel. De vrijheid om pretherrie te maken is begrensd door het recht van anderen om geen onduldbare hinder te ervaren

'Voorst heeft het college onvoldoende onderzocht wat de gevolgen voor omwonenden zouden zijn [...] kan daarom niet de conclusie worden verbonden dat het maximale geluidsniveau dat met de omgevingsvergunning wordt mogelijk gemaakt voor [partij] geen onaanvaardbare gevolgen zou hebben.'

Zowel het onterecht voorrang verlenen aan het maatschappelijk belang terwijl er sprake is van onduldbare hinder, als het onvoldoende onderzoeken en ongegrond concluderen dat er geen onaanvaardbare gevolgen zouden zijn, zijn van toepassing op onze zaak. De Afdeling heeft het beroep van de bewoner gegrond verklaard en besloten dat de vergunning dient te worden vernietigd.

Punt 37

De burgemeester wijst ons inzake cumulatie van omgevingsgeluid door naar ruimtelijke ordening en geeft aan dat het aspect omgevingsgeluid aan de orde is gekomen in het bestemmingsplan. Maar daar staat niets over evenementengeluid en cumulatie van omgevingslawaai. Ook de Vfd vermeldt niets hierover. Het punt van de burgemeester is niet gemotiveerd.

Punt 38-40

Er is geen landelijke wetgeving om evenementengeluid en andere overlast van evenementen te beperken voor omwonenden en de fauna in natuurgebieden, ook geen constitutionele toetsing van het toestaan van de overlast, reden om dit voor te leggen aan de rechter en rekening te houden met de Europese en internationale verdragen.

Wij vinden dat de vergunning van Awakenings wel degelijk *'een directe en serieuze impact op de kwaliteit van ons leven'* mogelijk maakt. Wij ervaren de overlast van de vele evenementen in onze woonomgeving als niet incidenteel met een cumulatie van 21 weekenden kans op langdurig en intens evenementenlawaai, gedurende de 25 weken van het evenementenseizoen, in de zomerperiode als je buiten wilt zijn om te sporten of te ontspannen maar gedwongen binnen moet zitten met gesloten deuren en ramen. Awakenings is daar een (belangrijk) onderdeel van. Wij komen hierop terug in punt 62.

Punt 41

De impact van de vergunning van Awakenings is groot en niet alleen voor direct omwonenden, want op grote afstand zijn de bassen nog steeds hinderlijk aanwezig. In onze directe woonomgeving vinden zoals gezegd, op circa 21 dagen in het weekend, dance-evenementen plaats. En daarbuiten vinden ook dance-evenementen plaats waarvan wij de bassen kunnen horen. Het resultaat is gedurende de 25 weken van het evenementenseizoen praktisch ieder weekend bassen, luid of op de achtergrond, of beide tegelijk. Er is voor omwonenden geen sprake van een incidenteel karakter. Hier moet de burgemeester rekening mee houden. Dit is een ongezonde toestand. Het moet meewegen bij de vergunningverlening. Maar onze wetgeving heeft hierover niets geregeld. Reden voor de rechtbank om rekening te houden met de Europese en internationale verdragen en de EU wetgeving na te leven en toe te passen.

Punt 42

Het is ons niet duidelijk op welke basis de burgemeester aangeeft dat de vergunning van Awakenings de geluidsoverlast bij de woonboten voldoende beschermt. Dat gepretendeerd wordt dat de gevelwaarden keurig beneden de norm waren zegt niets over het geluid binnenshuis en over de overlast van de bassen.

In Leeuwarden is uitgebreid onderzoek gedaan naar de geluidwering van de gevels om te bepalen welke buiten-geluidsnorm gehanteerd kan worden zodat het binnen nog aanvaardbaar is. Daar kan de gemeente Haarlemmermeer een voorbeeld aan nemen.

Punt 43

De Nota Limburg adviseert een lagere gevelnorm voor woningen met een lage gevelwering. De Omgevingsdienst past dit al toe bij de woonwagens naast het N1-terrein in Amsterdam. Hetzelfde zou moeten gelden voor de woonboten in Zijkanaal F. Het advies van STAB over een zaak in Gouda sluit nauw aan bij onze eisen over onderzoek naar de gevelwering van de woonboten en het normeren van de bastonen om onduldbare hinder te voorkomen:

De STAB concludeert in haar onderzoek op verzoek van de Rechtbank Den Haag^{36, 37}:

'Allereerst ontbreekt een onderzoek naar de gevelwering, waardoor het college er niet vanuit had mogen gaan dat een maximaal binnen-niveau van 50 dB(A) (zoals voorgeschreven door de Nota evenementen) behaald zal worden. Verder had het college, nu de Nota Limburg niet ingaat op hinder ten gevolge van resterende bastonen, een zelfstandig oordeel moeten vormen over de aanvaardbaarheid daarvan.'

'Een ander punt waar de StAB op in gaat is het ontbreken van voorschriften in de omgevingsvergunning waarmee het soort evenementen wordt begrensd. Het college had daarom in het akoestisch onderzoek aandacht moeten besteden aan de geluidssituatie behorende bij een worstcasescenario (dat wil zeggen evenementen met de hoogste geluidsproducties die op het terrein mogelijk zijn) en moeten onderzoeken of in zo'n situatie nog aan de geluidgrenswaarden bij de woningen kan worden voldaan. En dan is het maar de vraag of een aanvaardbaar woon- en leefklimaat geborgd kan worden.'

Kortom, het gaat niet om afwijkende regels bij woonboten, zoals de burgemeester aangeeft, maar om diverse jurisprudenties die aangeven dat de burgemeester zich ervan moet verzekeren dat er geen sprake is van onduldbare hinder dan wel bij gebrek aan informatie concluderen dat er geen onaanvaardbare gevolgen zouden zijn. Bij de woonboten is de kans op lage gevelwering groter dan bij stenen huizen.

Punt 44

De burgemeester handelt willekeurig. In het bestemmingsplan zijn geen regels opgenomen om geluidsoverlast van evenementen te voorkomen en de Vfd deugt niet omdat daarin geen handhaving van de bassen mogelijk wordt gemaakt. Terwijl woonboten per definitie lichte bouw hebben om te kunnen drijven, worden de adviezen over afwijkende grenswaarden bij lage gevelwering van de Nota Limburg genegeerd, evenals ons verzoek om de gevelwering te onderzoeken. Met de omstandigheden zoals deze door de vergunning van Awakenings mogelijk wordt gemaakt, is ook 2 dagen lang.

Punt 45

Zonder te veel in herhaling te willen vallen is onze eerdere reactie op punt 43 ook hier van toepassing, waarin STAB aangeeft dat onderzoek naar de gevelwering ontbreekt waardoor het college er niet vanuit had mogen gaan dat een maximaal binnen-niveau van 50 dB(A) (zoals voorgeschreven door de Nota evenementen) behaald zal worden. Tevens had het akoestisch onderzoek aandacht moeten besteden aan de hoogste geluidsproducties die op het terrein mogelijk zijn en moeten onderzoeken of in zo'n situatie nog aan de geluidgrenswaarden bij de woningen kan worden voldaan. De burgemeester heeft dit nagelaten.

³⁶ Samenvatting van pelsrijcken.nl/kennis/geluidsoverlast-door-evenementen-begrenzing-en-zorgvuldig-onderzoek-is-nodig of kwz.me/hzS

³⁷ Rechtbank Den Haag van 27 november 2019 [ECLI:NL:RBDHA:2019:12117](https://ecli.nl:NL:RBDHA:2019:12117) evenemententerrein Gouda

Punt 46

De burgemeester geeft aan dat gevelonderzoek geen verplichting is. Inderdaad is het een advies, zoals de gehele Nota Limburg een advies is. De burgemeester handelt willekeurig.

Punt 48

De vergoeding is in deze zaak van ondergeschikt belang, hoewel er bewoners zijn voor wie dit het verschil maakt om te kunnen vluchten tijdens Awakenings. Minder overlast en niet gedwongen worden je woning verlaten, omdat die niet meer de veilige plek is zoals je van een woning mag verwachten, is de betere oplossing.

Punt 49

In het uitvoeringsbeleid staat duidelijk dat de burgemeester geen ontheffing kan verlenen voor een aanvangstijd vóór 13:00 uur aan evenementen met versterkt geluid en muziek.

Punt 50 en 51

Gelukkig houdt de burgemeester tot nog toe op basis van openbare veiligheid en orde een maximaal aantal bezoekers aan van 40.000 aan. Maar op welke gronden is dit aantal tot stand gekomen? Want ook dat is – uit ervaring gebleken – te veel. Inderdaad in de huidige situatie juridisch niet houdbaar maar wel tekenend voor de overlast die door de overheid slecht wordt ingeschat.

Punt 52 en 53

Wij zien hoe groot de belangen zijn en in welke bochten de verschillende ondersteunende diensten zich in de praktijk moeten wringen. Zorgvuldigheid is geen absolute waarde en staat niet automatisch voor goed en gewenst. Onze woonomgeving staat qua ruimtelijke ordening onder druk, er gebeurt en verandert veel. In de periode dat Awakenings contracten afsluit voor de volgende versie moet er nog veel worden ingevuld en dat vraagt veel creativiteit van de organisator maar ook van de hulpdiensten. De boel afblazen is in dat stadium geen optie meer en zorgvuldigheid kan dan ook betekenen met de rug tegen de muur staan.

Punt 54

De uitstroom van bezoekers spreidt zich uit over meerdere kilometers. Dat de vergunning vereist dat tot op een afstand van 25 meter van het terrein afval, zwerfvuil, confetti, blikjes worden verwijderd maakt voor ons duidelijk hoe gek het kan worden. Want het afval ligt tot kilometers verderop in de Bretten. Dus degene die opschrijft dat tot op 25 meter de rommel wordt opgeruimd geeft blijk van gebrek aan inzicht en kennis van de werkelijke impact van Awakenings met 40.000 bezoekers waaronder veel bezoekers te voet en op de fiets. Gelukkig ruimt Awakenings op eigen initiatief het afval goed op maar dat ligt dus niet aan de vergunning. Mocht Awakenings stoppen, dan zijn we afhankelijk van de goede wil van de nieuwe organisator. De burgemeester moet zelf verantwoording nemen en dit in het uitvoeringsbesluit aanpassen.

Punt 56-57

Awakenings vindt plaats in een Natuurnetwerk Nederland (NNN) gebied. Een omgevingsvergunning valt binnen de reikwijdte van het Verdrag van Aarhus en de Europese wetgeving. De verdragen zijn geborgd in de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn en de Wet natuurbescherming die een uitwerking zijn van de Europese wetgeving en geborgd zijn in de Omgevingsverordening NH2020³⁸. Daar moet de burgemeester zich aan houden, het zijn EEG richtlijnen.

³⁸ <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR646089> of kwz.me/hvH (versie 2023 beschikbaar op geenn1.nl/downloads/awakenings/beroep/omgevingsverordening-nh2020-lokale-wet-en-regelgeving.pdf of kwz.me/hz3)

De burgemeester – die ook bestuurslid is van het recreatieschap dat het NNN beheert – houdt zich hier niet aan door geen omgevingsvergunning te verlenen en met een Vfd die niet voldoet. Het natuur- en evenementenbeleid voldoet hiermee niet aan de Nederlandse wetgeving noch aan de Europese wetgeving en verdragen.

Het recreatieschap heeft geen deugdelijke onderbouwing van hun beleid en beheer, kent geen inspraak, contracten worden gesloten door het bestuur van het recreatieschap zonder enige inspraak van burgers^{39 40 41} en het NNN is niet geborgd in het beleid van het recreatieschap. Dat is in strijd met het Verdrag van Aarhus betreffende toegang tot informatie, inspraak in besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden. Er is een grondige milieueffectrapportage noodzakelijk om dit beleid en beheer vast te leggen. En daar hoort inspraak in besluitvorming bij.

Punt 58

In de vergunningverlening ontbreken voorschriften voor het doorgaan van het evenement met het oog op natuur en leefmilieu, fauna, flora, bodem en specifiek inzake de natuurmaatregelen die gelden voor het NNN. Er is niets geregeld over natuur c.q. het NNN in het bestemmingsplan en de Vfd. En er is geen omgevingsvergunning verleend terwijl de Omgevingsverordening dit wel als noodzakelijk aangeeft, zodat natuurwaarden geborgd kunnen worden zoals verwoord in bijlage 5 'Wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN'⁴². De Omgevingsverordening⁴³ ligt de bijlage toe: *'Deze wezenlijke kenmerken en waarden moeten in acht worden genomen bij het vaststellen van ruimtelijke plannen voor NNN-gebieden. Dit betreft een harde, absolute doorwerking. Afwijken is niet mogelijk.'* Maar dit is niet geborgd in de uitvoering van het vergunningenbeleid in de fysieke omgeving van bewoners.

In de Toelichting van het Ontwerp Bestemmingsplan Buitengebied⁴⁴ is de EHS als voorloper van het NNN wel duidelijk aanwezig met onder andere de volgende regels:

'In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet.'

Dus de kennis was aanwezig, maar niets hiervan is meegenomen in het bestemmingsplan in het kader van de toegestane evenementen. Muziekfestivals worden genoemd, maar het ontbreekt in zowel het ontwerp als het bestemmingsplan dat ze geluidsoverlast geven die genormeerd dient te worden.

Awakenings heeft bij de vergunningaanvraag een Ecologisch beleid en Dossier Ecologische Begeleiding (def) aangeleverd. Het is onduidelijk wat de burgemeester met dit ecologisch onderzoek heeft gedaan. Het Dossier is niet compleet: het NNN wordt niet genoemd, het onderdeel waarvan het Ecologisch Beleid aangeeft dat dit opgenomen dient te worden in de evenementen-vergunning⁴⁵ zien wij niet terug in de vergunning. Verder ontbreken de kaart Preventieve Maatregelen, het verslag van de rondes in 2022 (waaronder inventarisatie van de boomholten waar mogelijk vleermuizen huizen), de actuele kaart met aandachtsgebieden en het eindverslag. De stukken zijn in januari 2023 aan de rechtbank verstrekt, maar ook toen waren de gevolgen voor de natuur in 2022 blijkbaar onbekend, of

³⁹ Zie ons beroepsschrift punt 11.2.3 (pag 42/43)

⁴⁰ Rapport Bureau Berenschot: api1.ibabs.eu/publicdownload.aspx?site=recreatieh&id=100014957 of kwz.me/hzy (punt 2 eerste alinea)

⁴¹ Rapport van Common Eye api1.ibabs.eu/publicdownload.aspx?site=noordholland&id=1100090371 of kwz.me/hzH

⁴² noord-holland.nl/Onderwerpen/Ruimtelijke_inrichting/Projecten/Omgevingswet/Omgevingsverordeningen/Aanvullen_de_documenten/Inleiding_wezenlijke_kenmerken_en_waarden.pdf of kwz.me/hz7

⁴³ Artikel 6.43 pag. 254

⁴⁴ haarlemmerliederaad.haarlemmermeer.nl/Vergaderingen/Commissie-Raadsvoorbereiding-RVB/2013/5-november/20:00/Vaststellen-bestemmingsplan-Buitengebied/130809-Regels-bp-Buitengebied-ontwerp.pdf of kwz.me/hzM (pag. 32 punt 4.6.2)

⁴⁵ Dossier Ecologisch Beleid (pag. 4)

was het dossier op basis waarvan de vergunning verleend niet compleet. Blijkbaar is dit geen aandachtspunt bij de vergunningverlening) en zijn hier geen consequenties aan verbonden.

Broedvogels worden actief geweerd voorafgaand aan Awakenings terwijl het NNN er juist is om de leefgebieden van vogels te verbinden. Het beroepsschrift gaat hier nader op in. Wij concluderen dat – naast dat wij geen enkele natuurmaatregel terugzien in de vergunning – er onvoldoende natuurmaatregelen zijn opgenomen in het ecologisch beleid van Awakenings.

Jurisprudentie⁴⁶ over verstoring van broedvogels op basis van onderzoek door STAB⁴⁷:

'Het ultraspectrum is van toepassing. De grens waarbij broedvogels door piekgeluid worden verstoord is 70 dB(A). Geluidcontouren voor verstoring van vogels hadden moeten worden berekend en cumulatieve geluidseffecten hadden moeten worden beoordeeld.'

Omdat er 3 dB verschil zit tussen het house- en ultraspectrum in het A-getal, waarbij de geluidsnorm van 70 dB(A) naar 67 dB(A) gaat, wordt dit ook meegenomen in de berekening van de passende boordeling geluidcontouren voor verstoring van vogels.

De gevolgen van het geluid voor de broedvogels had onderzocht moeten worden. Het Ecologisch dossier⁴⁸ geeft de locaties aan van een kolonie reigers, een nachtegaal en een buizerd. Wij zien nergens terug dat voor die locatie (en elders waar dit van toepassing is voor broedvogels) akoestisch onderzoek is gedaan naar de geluidswaarden. Het Ecologisch onderzoek Spaarnwoude⁴⁹ van Tauw in opdracht van het recreatieschap noemt een afstand van 100 meter van de bron als worst case verstoringsafstand. Maar in het Ecologisch rapport van Awakenings zien we niets staan over berekende dan wel gemeten geluidswaarden voor (eventuele) vogelbroedplaatsen direct rondom de verschillende area.

Kernpunt is dat verstoring van broedvogels niet is toegestaan en dat er een geluidsnorm is van 70 dB(A). Om overschrijding van de norm te voorkomen zijn adequate maatregelen vereist. Uit de literatuurstudie van de Vogelbescherming over verstoring van vogels door recreatie⁵⁰:

'Om effecten te voorkomen is altijd een beoordeling vooraf nodig van de broedvogels in het gebied, uitgevoerd door een vogelecoloog. Daarmee wordt beoordeeld of het gebied zich leent voor een grootschalig festival. De ecooloog zou dus ook een advies moeten kunnen geven ten aanzien van de locatiekeuze.'

Overschrijding van de 70 dB(A)-norm zou daar een duidelijke aanwijzing voor kunnen zijn, maar dan moet er wel vooraf een akoestisch onderzoek gedaan worden naar de te verwachten geluidswaarden. De vergunning vereist dit niet en zo'n onderzoek ontbreekt ook in het Ecologisch dossier.

In het onderzoek van Tauw⁵¹ staat over tijdelijke (grootschalige) recreatievormen zoals grote festivals en evenementen:

'Hoewel sommige terreinen al jaren gebruikt worden voor dergelijke evenementen en de terreinen bovendien een functie vervullen voor dagrecreatie, kunnen voor deze tijdelijke recreatievormen negatieve effecten van verstoring en vernietiging niet op voorhand worden uitgesloten (zowel vanuit juridisch als ecologisch oogpunt). [...] Aantasting van groeiplaatsen kan leiden tot een achteruitgang van populatie van plantensoorten.'

In de Omgevingsverordening staat: *'Als omwille van een groot openbaar belang wordt afgeweken van de regels uit deze verordening, dan dient dit groot openbaar belang, alsook de mate van inbreuk op het door de betreffende regels beschermde provinciale belang, zorgvuldig te worden gemotiveerd onder verwijzing naar bovengenoemde beleidsdoelen en (zo nodig) een deugdelijk onderzoek.'*⁵² Dit ontbreekt in de vergunning.

⁴⁶ Rechtbank Noord-Nederland 6 juli 2021 [ECLI:NL:RBNNE:2021:2790](https://ecli.nl/RBNNE:2021:2790) Welcome to the Village 2021 Leeuwarden

⁴⁷ stab.nl/2021/08/09/omgevingsvergunning-leeuwarden/ of kwz.me/hz4

⁴⁸ Kaart mogelijke kernpunten (pag. 6)

⁴⁹ geenn1.nl/downloads/awakenings/ecologisch-onderzoek-spaarnwoude.pdf of kwz.me/hz8 (pag. 55)

⁵⁰ geenn1.nl/downloads/awakenings/verstoring-van-vogels-door-recreatie.pdf of kwz.me/hz5

⁵¹ (herhaling) geenn1.nl/downloads/awakenings/ecologisch-onderzoek-spaarnwoude.pdf of kwz.me/hz8 (pag. 29)

⁵² Bijlage 10 Algemene toelichting Omgevingsverordening NH2020 onder de kop 'Groot algemeen belang'

Dat de evenementenvergunning niet toeziet in de bescherming van natuurwaarden of soortenbescherming, kan er niet toe leiden dat de natuurbelangen bij de vergunningverlening geen onderwerp kunnen zijn – zoals het verweerschrift aangeeft – omdat het een nalatigheid is van de burgemeester om deze belangen niet mee te nemen in de vergunning.

De gemeente Amsterdam heeft onderzoek gedaan naar de bodemkwaliteit en de kwetsbaarheid van groene evenementenlocaties⁵³. Dit onderzoek geeft inzicht in de risico's en beveelt meerjarige monitoring aan:

'Een verdichte bodem is niet gewenst omdat dit de groeiomstandigheden en de grondwaterhuishouding negatief kan beïnvloeden. [...] een duidelijke relatie is tussen de mate van verdichting van de bodem, het herstel van de grasmat en een hoge gebruiksdruk. Een sterk verdichte bodem is bijvoorbeeld nadelig voor het infiltreren van regenwater, de bewortelingsdiepte en voor het bodemleven. [...] met name grootschalige festivals tot een significante daling van het zuurstofgehalte in de bodemlucht leiden. [...] Het voorstel is om deze parken jaarlijks te monitoren. [...] Om bodemdaling te kwantificeren zullen herhalingsmetingen van de maaiveldhoogte uitgevoerd moeten worden.'

Dergelijk onderzoek ontbreekt terwijl de (grote) tenten van Awakenings wekenlang op het terrein staan, er twee dagen lang 40.000 bezoekers zijn, en in de opbouw met zwaar materieel wordt gewerkt. Het is onbekend wat dit betekent voor de kwaliteit van de bodem. Niet onderzoeken is nalatig.

Ook de stikstofdepositie is van belang, die moet overal gecheckt worden, in natuurgebieden, maar ook in de aangrenzende woonwijken. Ons is geen onderzoek bekend naar de stikstofdepositie tijdens Awakenings.

Punt 59

Inzake het ecologisch beleid verwijzen wij naar punt 56-58 hierboven en ons beroepsschrift; waar de burgemeester geen knelpunten zien, constateren wij die wel.

Punt 60

Een omgevingsvergunning valt binnen de reikwijdte van het Verdrag van Aarhus. Maar een omgevingsvergunning ontbreekt voor Awakenings. Dat wil niet zeggen dat het Verdrag hiermee niet van toepassing is op de vergunning van Awakenings, maar dat er sprake is van willekeur.

Op de website van de gemeente Haarlemmermeer staat:

*'In de Verordening fysiek domein zijn gemeentelijke regels op het gebied van onze leefomgeving bij elkaar gebracht. De verordening gaat de komende jaren op in het omgevingsplan.'*⁵⁴

Voor een significante ingreep van deze orde, waarbij het NNN-gebied geborgd wordt in het omgevingsplan, is een Milieu Effect Rapportage (MER) noodzakelijk omdat die verder gaat dan een omgevingsvergunning of een Vfd waarin zomaar nagelaten kan worden om de Wet natuurbescherming in te borgen – zoals nu het geval is – waardoor de noodzakelijke beschermingsmaatregelen ontbreken. Een MER valt helemaal onder het Verdrag van Aarhus.

Het NNN zou ook geborgd moeten zijn in het beleid en beheer van het recreatieschap, zodat de bestaande Nederlandse wetgeving – met name de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn plus de Wnb wat betreft regels ter voorkoming van verstoring van vogels – toegepast worden.

De overwegingen van de burgemeester gaan in haar uitvoeringsbeleid – en daarmee onlosmakelijk verbonden natuurbeleid – volledig voorbij aan de toepassing van de Europese wetgeving. Wij verzoeken de rechtbank daarom toepassing van de Europese wetgeving, met name het Verdrag van Aarhus betreffende toegang tot informatie, inspraak in besluitvorming en toegang tot de rechter

⁵³ geenn1.nl/downloads/awakenings/monitoring-bodemkwaliteit-2019-groene-evenementenlocaties-amsterdam.pdf of kwz.me/hz6

⁵⁴ www2.haarlemmermeergemeente.nl/omgevingswet/omgevingsplan of kwz.me/hzb

inzake milieuaangelegenheden. Daarbij geven wij onder meer aan dat de omgevingsvergunning ontbreekt en dat het bestemmingsplan en de Vfd niet voldoen vanwege het ontbreken van natuurmaatregelen en dat de juridisch toegestane geluidsnorm van de Wnb en de Europese wetgeving, die vervat is in de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn, niet worden nageleefd, waardoor de beslissing vernietigbaar is.

Indien de rechtbank niet toetst aan het Verdrag van Aarhus of beweert dat dit niet van toepassing is, willen wij de Raad van State verzoeken om een prejudiciële verwijzingsprocedure bij het Hof van Justitie van de EU voor een juiste interpretatie van de Europese wetgeving.

In artikel 94 van de Grondwet staat:

'Binnen het Koninkrijk geldende wettelijke voorschriften vinden geen toepassing, indien deze toepassing niet verenigbaar is met een ieder verbindende bepalingen van verdragen en van besluiten van volkenrechtelijke organisaties.'

Punt 61

De in het verweerschrift genoemde maatregelen zijn de afwegingen die Awakenings kan maken met de ruimte die de vergunning geeft. De burgemeester doet het op willekeurige wijze voorkomen als 'beperkingen', waarbij de indruk wordt gewekt dat dit gunstig is voor de omwonenden. Maar deze 'beperkingen' beperken inhoudelijk minder dan wenselijk is voor omwonenden.

Zo zijn delays door Awakenings als positief voor de omgeving gepresenteerd tijdens de hoorzitting over ons bezwaar. Maar met delays wordt een optimale geluidverdeling voor het publiek geregeld, deze zorgen niet voor minder geluidsoverlast voor de omwonenden. Eerder meer.⁵⁵ Iets vergelijkbaars geldt ook voor de in het verweerschrift genoemde 'beperkingen':

- In punt 6.3 van ons beroepschrift beschrijven wij dat een cross-overfrequentie van minimaal 60 Hz niet voldoet voor omwonenden, deze mag niet lager dan 80 Hz zijn om te voorkomen dat laagfrequent gebonk het terrein af stuitert.
- In punt 6.4 van ons beroepschrift schrijven wij dat pas bij affilteren van de 40 Hz tertsband zelf vermindering van de overlast wordt verwacht. Ook STAB⁵⁶ adviseert dit:

'Daarom ligt het in de rede het voorschrift aan te passen, zodanig dat het muziekgeluid in de 40 Hz tertsband ook gereduceerd wordt. Het voorschrift zou dan als volgt aangepast kunnen worden: "Het geluid in de tertsbanden van 40 Hz en lager moet worden afgefilterd met een verval van 6 dB per tertsband".'

De standaard is inmiddels affilteren met 8 dB, maar bij Awakenings wordt nog 6 dB gehanteerd. Plus dat Awakenings slechts *beneden* 40 Hz affiltiert en niet de 40 Hz tertsband zelf.

Punt 62

Op welke wettelijke voorziening baseert de burgemeester dat er bij omwonenden 'enige mate van geluidsoverlast' is? Dit is in strijd met de realiteit die omwonenden ervaren en komt voor bewoners denigrerend over. De burgemeester geeft aan 'dat van omwonenden enige in tijd en duur beperkte overlast kan worden verwacht'. Is er een wettelijke voorziening die aangeeft hoeveel dit kader is van 'enige tijd en duur'?

De burgemeester geeft aan dat Awakenings slechts één keer per jaar plaatsvindt. Maar het gaat hier om structureel terugkerende evenementen en niet slechts één evenement. Wij hebben te maken met veel meer evenementen dan alleen Awakenings. Awakenings vindt plaats op een evenemententerrein en dat is niet alleen voor Awakenings aangelegd. Als wij de overlast van de vliegtuigen boven ons hoofd per stuk gaan beoordelen dan is dat er per keer ook maar één; dan kunnen ze 's nachts ook wel doorvliegen.

⁵⁵ geenn1.nl/downloads/geluid/delays.pdf of kwz.me/hzE

Bron: adviseur Omgevingsdienst Noorseekanaalgebied n.a.v. hoorzitting

⁵⁶ Pag 45 voorlaatste alinea

De burgemeester doet voorkomen dat de vergunning op basis van specifieke vereiste voorwaarden de geluidsoverlast toestaat. Maar zowel het uitvoeringsbeleid als de uitvoering zelf stellen slechts een gevelnorm in dB(A). Dit leidt tot een praktijk van 'als het niet voorgeschreven staat dan hoeft het niet'. In het geval '*dat van omwonenden enige in tijd en duur beperkte overlast kan worden verwacht*' eigent de burgemeester zichzelf een bevoegdheid toe zonder dat daar een norm voor is. Het advies van STAB inzake Psy-Fi⁵⁷ 2018 laat zien hoe het beter kan en geeft een serieus beeld van de overlast zoals deze ook bij Awakenings plaatsvindt en hoe dit redelijkerwijs kan worden beperkt.

Punt 63

Wij hebben er oprecht geen beeld bij dat Awakenings van belang is voor de cohesie in de gemeente en zou bijdragen aan de aantrekkelijkheid voor de inwoners. Dit klinkt meer als een misplaatst citaat over evenementen die wel een algemeen belang hebben, zoals koningsdag, bevrijdingsfeest en dorpsfeesten. Want het geschetste beeld gaat niet op voor Awakenings, waar minstens de helft van de bezoekers uit het buitenland komt. Het merendeel van de bezoekers kijkt niet verder dan de route naar en van Awakenings en is niet betrokken bij onze woonomgeving. Voor ons is dit, zonder verdere onderbouwing en onderzoeksrapporten, een lege frase. Het is een aanname van de burgemeester die in de wijde omgeving in plaats van cohesie eerder een tweedeling veroorzaakt: zij die voor en zij die tegen zijn.

Met vriendelijke groet,
Frances de Waal,
Voorzitter GEEN N1

⁵⁷ Rood en geel gemarkeerd